

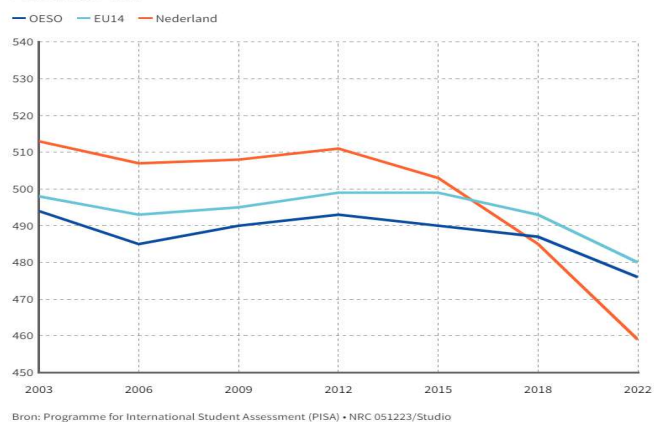
Heel MBO leest verder!

Kees Broekhof, 6 februari 2026

1

Grote consternatie in 2023

Gemiddelde PISA-toetsscores leesvaardigheid
Periode 2003-2022



• A Flourish data visualization



2




De Staat van het Onderwijs 2025

In schooljaar 2023-2024 haalde een derde van de gediplomeerde niveau 2-studenten het referentieniveau 2F voor Nederlands niet. Dit is zorgelijk, want het beperkt hun deelname aan de samenleving.

MBO-today

Inspectie: zorgen over taalniveau mbo-gediplomeerden

16 april 2025



Veel studenten met een mbo-diploma op niveau 2 beheersen de Nederlandse taal onvoldoende. De Onderwijsinspectie roept scholen op om meer aandacht te besteden aan taalles.

De Telegraaf

Gebrekkige taalkennis schrijnend probleem op mbo: 'Gisteren heeft het hard geregent, klopt dit?'



18 april 2025

3



MBO Raad positief

Sleutelrol voor het mbo

Het nieuwe kabinet geeft hoog op van onderwijs, innovatie en aansluiting op de arbeidsmarkt. Dat het mbo daarin een sleutelrol speelt, wordt duidelijk erkend. De MBO Raad leest die focus met tevredenheid terug in het regeerakkoord en ziet dit als een belangrijke erkenning van het mbo als volwaardig eindstation van het onderwijs.



4

Ze hebben de taal hard nodig in de vervolgopleiding



HBO vs MBO

- Meer theoretisch
- Meer lezen
- Meer schrijven
- Complexere opdrachten
- Meer zelfstandigheid
- Hoger tempo



5

en op de arbeidsmarkt

- Taal overal belangrijk (maar niet overal op dezelfde manier)
- Generieke en specifieke taaleisen: eisen verschillen per sector, maar er is ook een algemene deler
- Balans schriftelijke en mondelinge taaleisen verschilt ook (bijv. juridisch vs. zorg)
- Taalachterstanden kunnen al problemen opleveren tijdens stage



6

en in de samenleving

- Communicatie met de overheid (gemeente, belasting)
- Gezondheidszorg (instructies, diagnoses, recepten)
- Nieuwsberichten
- Sociale media
- Burgerschap



7

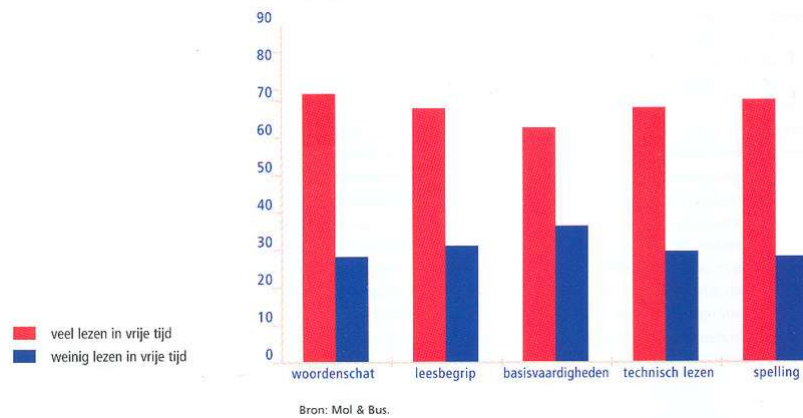
Wat kan het mbo doen? Drie oplossingswegen

1. Maatregelen vanuit het vak Nederlands (zoals Nederlands en Burgerschap combineren op Deltion College)
2. Taal in alle vakken (taalgericht vakonderwijs, taalbewust lesgeven)
3. Investeren in leesmotivatie, binnen en buiten school



8

We zoomen in op leesplezier Wat levert dat op?



9

tekstbegrip



“Een goede lezer legt de juiste verbanden binnen en buiten de tekst.”

Prof. dr. Paul van den Broek
Universiteit Leiden

10

Situatiemodel

zie o.a. dissertatie S. Wassenburg (2016)



11

Wat als ik hem vermoord had?

Ik zit alleen op het perron.

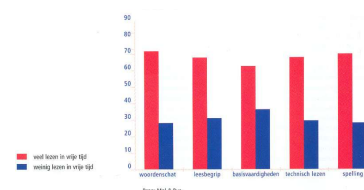
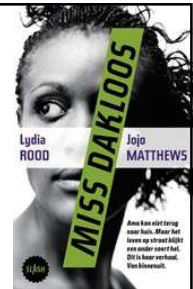
Mijn rechtszaak is vandaag.

Ik dacht dat Guikje van Slachtofferhulp mee zou gaan, alleen belde ze pas gisteravond en haar agenda zat al vol.

Carrie had ook beloofd om mee te gaan, maar ze hangt tegenwoordig liever rond met de Roomservice Boy.

Is het nog aan tussen ons?

Misschien valt Carrie toch op jongens. ...



12

Conclusie 1

- Wie meer leest in de vrije tijd, is beter in taal. Het loont dus om te investeren in leesplezier.
- Het lezen van boeken bevordert de taalvaardigheid op een integrale manier: lezers oefenen meerdere vaardigheden (zoals het leggen van verbanden) tegelijkertijd, terwijl zij zich onderdompelen in het verhaal.

VINCI Als je anders kijkt, zie je kansen.



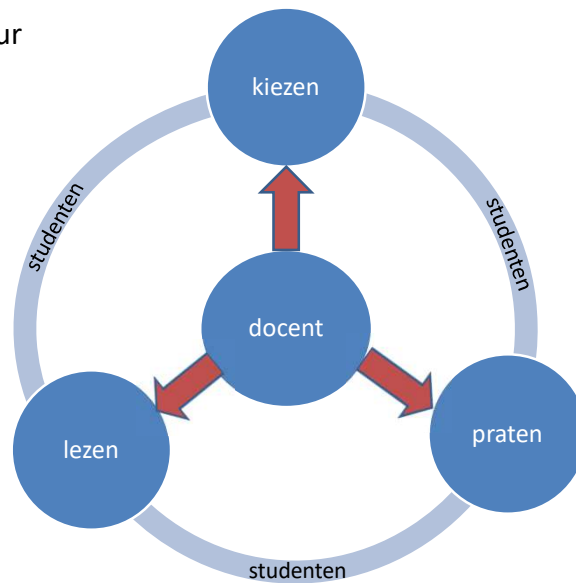
13

Hoe krijgen we ze aan het lezen?



14

een levende leescultuur
organiseren:
de leescirkel



Aidan Chambers

15

Een kader voor een motiverende werkwijze:
de zelfdeterminatietheorie (ZDT)



Richard Ryan en
Edward Deci

16



Drie psychologische basisbehoeften

1. Autonomie (zelfstandigheid, keuzes hebben)
2. Competentie (weten dat je iets kunt)
3. Relatie (verbondenheid met anderen)

17



1. Autonomie

- bied keuze uit de verschillende (soorten) boeken en verwerkingsvormen
- neem vrij lezen op in het lesprogramma
- eis niet dat studenten hun boek uitlezen
- bespreek de invulling van leesgewoontes en leesroutines in de vrije tijd
- stimuleer zelfstandig bezoek aan de mediatheek en de bibliotheek
- leg uit wat lezen voor studenten kan opleveren
- laat studenten kennismaken met digitale bronnen voor het vrijetijdslezen

18



2. Competentie

- bied ondersteuning en tips bij het zoeken van geschikte boeken
- formuleer verwachtingen en bied en structuur bij verwerkingsvormen
- geef opbouwende feedback
- doe boekgesprekken voor
- bied uitdagende teksten aan
- zorg voor specifiek aanbod voor zwakke lezers
- wees alert op leesproblemen en pak ze aan (taalbewust lesgeven)
- laat studenten de waarde van lezen ervaren door het te verbinden met vakinhouden

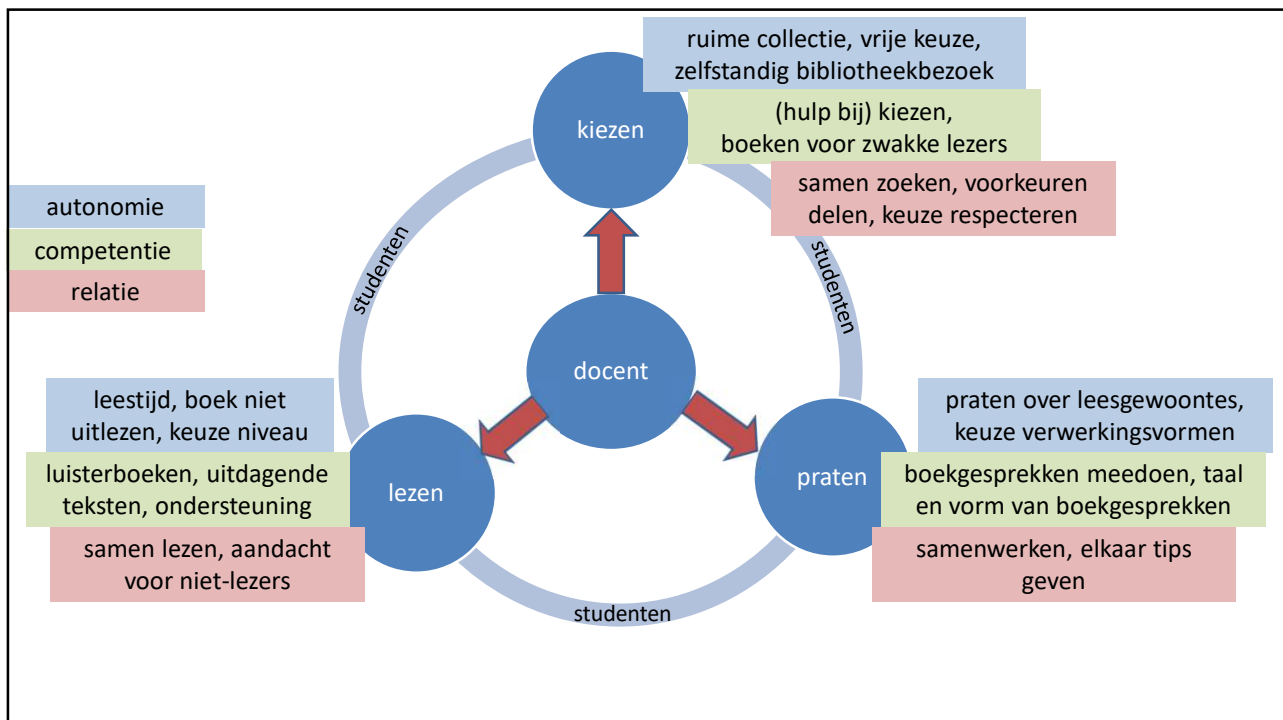
19



3. Relatie

- toon authentieke interesse in de leesvoorkeuren en het leesgedrag van studenten
- vertel over de leesgewoontes en de boeken bij jou thuis
- geef extra aandacht aan ongemotiveerde lezers in een persoonlijk gesprek
- laat studenten elkaar boekentips geven
- laat studenten samenwerken bij verwerkingsvormen

20



21

Het werkt echt!



Ook bij de vaklessen!

Zie o.a.

- De Naeghel, J., Valcke, M., De Meyer, I., Warlop, N., Braak, J. van & Van Keer, H. (2014). 'The role of teacher behavior in adolescents' intrinsic reading motivation'. *Reading and Writing*, 27 (9), 1547-1565.
- Van Steensel, R., Sande, L. van der, Bramer, W. & Arends, L. (2018), *Effecten van leesmotivatie-interventies. Uitkomsten van een meta-analyse. Reviewstudie in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsresearch*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

22

Een bijzondere ervaring uit de praktijk (Frank Schaafsma, Deltion Zwolle)



Resultaten Vrij lezen (Techniek & Gebouwde Omgeving – metaal)

testgroep			controlegroep		
	leestoets september 2016	leestoets maart 2017		leestoets september 2016	leestoets maart 2017
Klas: WMV1A (niv. 2 en 3)	Niv. 2: 29 % op 2F Niv. 3: 60 % op 2F	Niv. 2: 45 % op 2F Niv. 3: 100% op 2F	KLAS: OMC1A (niv. 2)	17% op 2F	15% op 2F
Klas: OCA1A (niv.2)	17% op 2F	30% op 2F	KLAS: IME1A (niv. 2)	20% op 2F	21% op 2F

23

Conclusie 2



- De leescirkel van Chambers biedt een geschikt denkkader voor het organiseren van een levende leescultuur.
- Het toepassen van de zelfdeterminatietheorie helpt om de leesmotivatie van studenten te bevorderen, binnen en buiten school.
- In principe kan iedere docent de zelfdeterminatietheorie toepassen in de praktijk.

24

De bibliotheek als partner



- Expertise
- Collecties
- Beleid
- Activiteiten
- **Monitor>**
- ...



25

Monitor de Bibliotheek *op school* mbo meet:

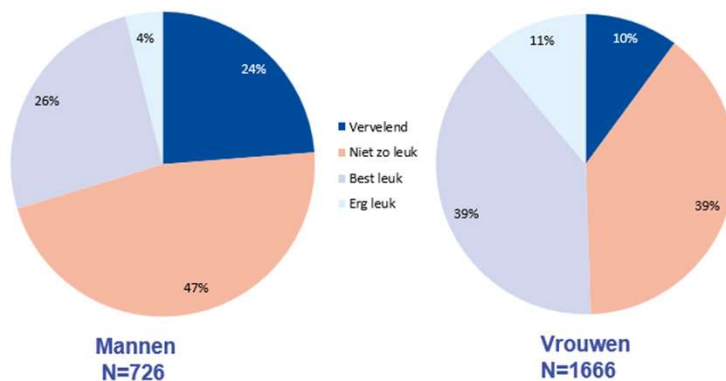
- Studenten: leesgedrag, leesvoorkeuren, mening over de mediatheek
- Extra vragen voor studenten pedagogische opleidingen m.b.t. voorlezen
- Docenten: leesbevorderend gedrag
- Bibliotheek: collecties, taalbeleid
- Jaarlijkse meting met digitale vragenlijsten
- Afname door roc
- Beheer, analyse en rapportage door bibliotheek

VINCI Als je anders kijkt, zie je kansen.

26

Resultaten vragenlijst studenten

Hoe vind je het om een boek te lezen?



Monitor de Bibliotheek op school mbo 2024-2025

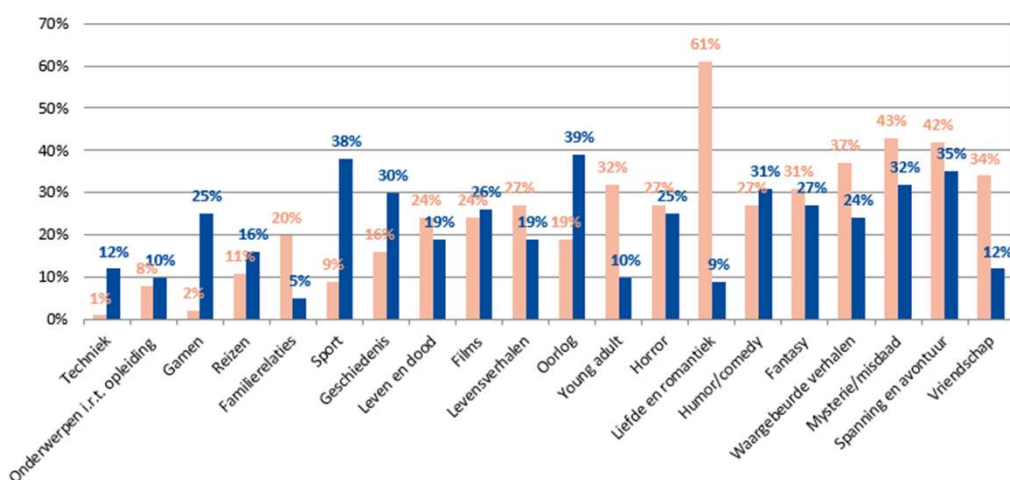


lezen
STICHTING LEZEN

27

Resultaten vragenlijst studenten

Welke onderwerpen vind je interessant? N= 1478

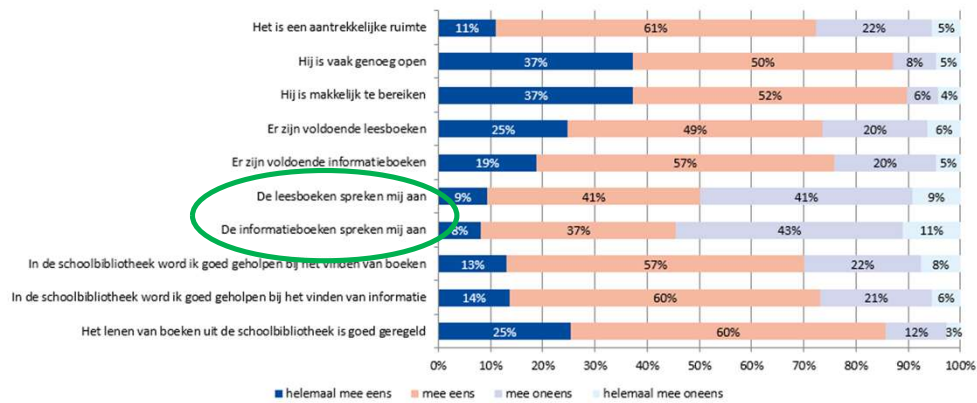


lezen
STICHTING LEZEN

28

Resultaten vragenlijst studenten

Wat vind je van de schoolbibliotheek? (N=242)



Monitor de Bibliotheek op school mbo 2024-2025

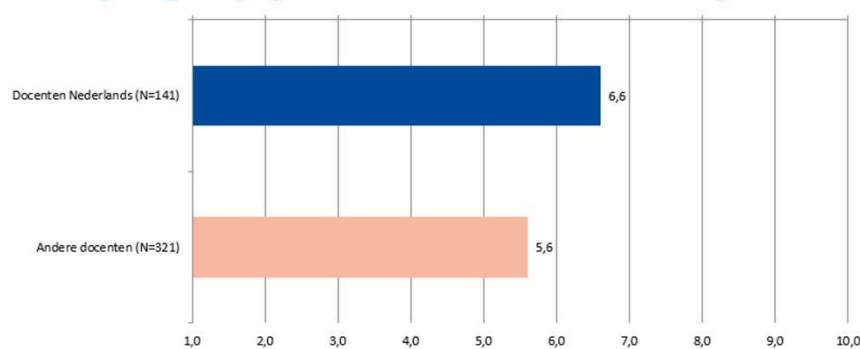


lezen
STICHTING LEZEN

29

Resultaten vragenlijst docenten

Welk cijfer geef je jezelf als leesbevorderaar in jouw werk? N=397



Monitor de Bibliotheek op school mbo 2024-2025



lezen
STICHTING LEZEN

30

De monitor als beleidsinstrument

de monitor als beleidsinstrument	
beleid formuleren	'Deze doelen gaan we nastreven.'
beleid monitoren	'Dit zijn de cijfers.'
beleid evalueren	'De cijfers laten zien in hoeverre we onze doelen behaald hebben.'
beleid verantwoorden	'Uit de evaluatie blijkt dat we ons budget verantwoord besteed hebben.'

31

Conclusie 3

- De bibliotheek is een cruciale partner in het werken aan leesbevordering.
- Mbo-instellingen kunnen de monitor de Bibliotheek *op school* gebruiken om beleid en praktijk van leesbevordering effectiever te maken.

32

Brochure *Meer lezen, beter in taal - mbo*



- **Theoretische onderbouwing:** wat doet lezen met de taalontwikkeling?
- **Praktische tips** voor docenten: wat kun je doen in je les om studenten meer gemotiveerd te laten lezen?
- **Taalbeleid** als kader voor leesbevordering
- **Samenwerking** met de mediatheek en de bibliotheek
- **Praktijkvoorbeelden:** Den Haag, Zwolle, Den Bosch

33

Veel inspiratie vandaag!

Kees Broekhof

kees@vinci-toponderwijs.nl



34